

Финансиски извештаи и Извештај на независниот ревизор

Мермерен Комбинат АД Прилеп

31 декември 2024 година

Содржина

	Страна
Извештај на независниот ревизор	1
Извештај за финансиската состојба	3
Извештај за сеопфатната добивка	4
Извештај за промените во капиталот	5
Извештај за парични текови	6
Белешки кон финансиските извештаи	7

Извештај на независниот ревизор

До Акционерите на
Мермерен Комбинат АД Прилеп

Грант Торнтон ДОО
Св. Кирил и Методиј 526-1/20
1000 Скопје
Северна Македонија
Т +389 (0)2 3214 700
Ф +389 (0)2 3214 710
Е Contact@mk.gt.com
Даночен број: 4030003475973

Извештај за финансиските извештаи

Ние извршивме ревизија на придружните финансиски извештаи на Мермерен Комбинат АД Прилеп ("Друштвото"), составени од Извештај за финансиската состојба на ден 31 декември 2024 година, и Извештај за сеопфатната добивка, Извештај за промените во капиталот и Извештај за паричните текови за годината што тогаш заврши, како и преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки вклучени на страните од 3 до 41.

Одговорност на Раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за изготвување и објективно презентирање на овие финансиски извештаи согласно сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија, како и за воспоставување на таква внатрешна контрола која Раководството утврдува дека е неопходна за да овозможи изготвување на посебни финансиски извештаи кои се ослободени од материјално погрешно прикажување како резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на извршената ревизија. Ние ја извршивме ревизијата во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Северна Македонија¹. Тие стандарди бараат наша усогласеност со етичките барања, како и тоа ревизијата да ја планираме и извршуваме на начин кој ќе ни овозможи да стекнеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување. Ревизијата вклучува спроведување на процедури со цел стекнување ревизорски докази за износите и објавувањата во финансиските извештаи. Избраните процедури зависат од проценката на ревизорот и истите вклучуваат проценка на ризиците од постоење на материјално погрешно прикажување во финансиските извештаи, било поради измама или грешка. При овие проценки на ризиците ревизорот ја зема во предвид внатрешната контрола релевантна за подготвување и објективно презентирање на посебните финансиски извештаи на Друштвото со цел креирање на такви ревизорски процедури кои ќе бидат соодветни на околностите, но не и за потребата да изрази мислење за ефективноста на внатрешната контрола на Друштвото.

Ревизијата, исто така вклучува и оценка на соодветноста на применетите сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на Раководството, како и оценка на севкупната презентација на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази кои што ги имаме прибавено се достатни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, финансиските извештаи ја претставуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Мермерен Комбинат АД, Прилеп на ден 31 декември 2024 година, како и резултатот од неговото работење и паричните текови за годината што тогаш завршува, во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија.

¹ Меѓународни стандарди за ревизија („МСП“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРУ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Извештај за други правни и регулаторни барања

Раководството на Друштвото е исто така одговорно за изготвување на годишниот извештај за работењето на Друштвото за 2024 година во согласност со член 384 од Законот за трговски друштва. Наша одговорност е да изразиме мислење за конзистентноста на годишниот извештај, со историските финансиски информации објавени во годишната сметка и ревидираните финансиски извештаи на Друштвото со состојба на и за годината која завршува на 31 декември 2024, во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Северна Македонија², како и во согласност со барањата на член 34, став 1, точка (д) од Законот за Ревизија.

Наше мислење е дека, историските финансиски информации изнесени во Годишниот извештај за работењето на Друштвото со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2024, се конзистентни, во сите материјални аспекти, со информациите објавени во годишната сметка и ревидираните финансиски извештаи на Друштвото со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2024.

Марјан Андонов
Управител
Грант Торнтон ДОО, Скопје

Марјан Андонов
Овластен ревизор

Скопје, 25 април 2025 година

² Меѓународни стандарди за ревизија („МСП“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРУ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Извештај за финансиската состојба

	Белешки	(Во 000 МКД) Година што завршува на 31 декември	
		2024	2023
Средства			
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	5	933,634	902,546
Нематеријални средства	6	100,430	58,384
		1,034,064	960,930
Тековни средства			
Залихи	8	281,654	317,229
Побарувања од купувачи и останати побарувања	9	601,426	631,455
Побарувања за данок на добивка		-	5,429
Финансиски побарувања	10	240,447	186,854
Парични средства и еквиваленти	11	270,442	187,020
		1,393,969	1,327,987
Вкупно средства		2,428,033	2,288,917
Капитал	12		
Акционерски капитал		285,761	285,761
Резерви		869,741	955,965
Акумулирана добивка		1,140,000	950,938
Вкупен капитал		2,295,502	2,192,664
Обврски			
Нетековни обврски			
Обврски за лизинг	13	1,602	2,528
		1,602	2,528
Тековни обврски			
Обврски за лизинг	13	915	919
Обврски кон добавувачи и останати обврски	14	84,055	86,484
Обврски за данок на добивка		38,869	-
Обврски кон државни институции	15	7,090	6,322
		130,929	93,725
Вкупно обврски		132,531	96,253
Вкупно капитал и обврски		2,428,033	2,288,917

Овие финансиски извештаи се одобрени од Одборот на директори на Друштвото на 24 април 2025 година и потпишани во негово име од:

Lazaros Pantelidis
Претседател на
Одборот на директори

Vasileios Anagnostou
Главен Извршен директор

Јасна Ажиевска
Финансиски директор

Извештај за сеопфатната добивка

	Белешки	(Во 000 МКД)	
		Година што завршува на 31 декември	
		2024	2023
Приходи од продажба	16	1,947,812	1,801,430
Цена на чинење на продажбата	17	(699,336)	(629,682)
Бруто добивка		1,248,476	1,171,748
Административни и продажни трошоци	18	(234,989)	(253,370)
Останати деловни приходи	20	9,291	1,232
Добивка од редовно работење		1,022,778	919,610
Финансиски приходи	21	7,889	16,294
Финансиски (расходи)	21	(10,424)	(18,361)
Финансиски (расходи), нето		(2,535)	(2,067)
Добивка пред оданочување		1,020,243	917,543
Данок на добивка	22	(106,464)	(74,310)
Добивка за годината		913,779	843,233
Останата сеопфатна добивка за годината		-	-
Вкупна сеопфатна добивка за годината		913,779	843,233
Заработувачка по акција (во денари по акција)	25	195.00	179.90
ЕБИТДА		1,162,487	1,059,141

Извештај за промените во капиталот

	(Во 000 МКД)			
	Акционерски капитал	Резерви	Акумулирана добивка	Вкупно
На 1 јануари 2024	285,761	955,965	950,938	2,192,664
Трансфер од резерви за реинвестирана добивка во акумулирана добивка (Бел.12)	-	(82,818)	79,294	(3,524)
Трансфер од ревалоризациони резерви во акумулирана добивка (Бел.12)	-	(3,406)	3,065	(341)
Објавени дивиденди (Бел.12)	-	-	(807,076)	(807,076)
Вкупни трансакции со сопствениците	-	(86,224)	(724,717)	(810,941)
Добивка за годината	-	-	913,779	913,779
<i>Останата сеопфатна добивка:</i>				
Вкупна останата сеопфатна добивка	-	-	-	-
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	913,779	913,779
На 31 декември 2024	285,761	869,741	1,140,000	2,295,502
На 1 јануари 2023	285,761	1,009,460	1,224,476	2,519,697
Трансфер во резерви за реинвестирана добивка од акумулирана добивка (Бел.12)	-	185,000	(185,000)	-
Трансфер од резерви за реинвестирана добивка во акумулирана добивка (Бел.12)	-	(238,495)	238,490	(5)
Објавени дивиденди (Бел.12)	-	-	(1,170,261)	(1,170,261)
Вкупни трансакции со сопствениците	-	(53,495)	(1,116,771)	(1,170,266)
Добивка за годината	-	-	843,233	843,233
<i>Останата сеопфатна добивка:</i>				
Вкупна останата сеопфатна добивка	-	-	-	-
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	843,233	843,233
На 31 декември 2023	285,761	955,965	950,938	2,192,664

Извештај за парични текови

		(Во 000 МКД)	
	Белешки	Година што завршува на 31 декември 2024	2023
Оперативни активности			
Добивка пред оданочување		1,020,243	917,543
<u>Корекции за:</u>			
Амортизација и депрецијација	5,6,23	139,709	139,531
Расход од обезвреднување на застарени залихи	8,18,23	10,637	20,265
Расход од обезвреднување на застарени материјали и резервни делови	8,18,23	150	5,213
Растур, расипување и крш	8,18,23	7,493	4,863
Кусоци	8,18,23	801	798
Нето евидентирана вредност на отпишана опрема	5,18	161	81
Расход од оштетување и отпис на побарувања	18,23	21	2
Отпис на обврски и вишоци по попис	20	(740)	(194)
Приход од продадени материјални средства	5,20	(654)	(129)
Отпис на обврски по дивиденди	20	(129)	(99)
Приход од наплата на претходно резервирани побарувања	9,20	(1)	(16)
Камати, нето	21	(2,519)	(4,242)
Добивка од работење пред промени во оперативен капитал		1,175,172	1,083,616
<u>Промени во оперативниот капитал:</u>			
Залихи		16,592	(24,297)
Побарувања од купувачи и останати побарувања		30,010	(38,531)
Обврски кон добавувачи и останати обврски		1,052	17,320
		1,230,672	1,038,108
Платени камати		(173)	(57)
Платен данок на добивка		(66,030)	(79,237)
Парични текови од деловното работење		1,154,518	958,814
Инвестициони активности			
Набавка на материјални средства	5	(189,076)	(143,543)
Набавка на нематеријални средства	6	(55,221)	(2,710)
Прилив од продажба на опрема	5	31,948	129
Зголемувања на депозитиво банки		(88,030)	(1,816,281)
Намалувања на депозити во банки		34,437	1,955,852
Примени камати		2,691	4,299
Парични текови (употребени во) инвестициони активности		(263,251)	(2,254)
Финансиски активности			
(Отплата на позајмици)		(929)	(1,159)
Прилив на позајмици		-	4,606
Платени дивиденди и поврзани даноци		(806,916)	(1,170,013)
Парични текови (употребени во) фин. активности, нето		(807,845)	(1,166,566)
Нето промени кај паричните средства и еквиваленти		83,422	(210,006)
Парични средства и еквиваленти на почетокот	11	187,020	397,026
Парични средства и еквиваленти на крајот	11	270,442	187,020

Белешки кон финансиските извештаи

1 Општи информации

Мермерен Комбинат А.Д. Прилеп (“Друштвото”) е Акционерско Друштво основано и со седиште во Република Северна Македонија. Адресата на неговото регистрирано седиште е ул. “Леце Котески” бр. 60А, Прилеп, Република Северна Македонија. Акциите на Друштвото котираат на Македонската берза и на Атинската берза преку грчки депозитарски сметки (EL.PIS).

На 10 април 2009 Stone Works Holdings Coöperatief U.A., компанија основана во Холандија („Stoneworks“), се стекна со 88.4% од акционерскиот капитал на Друштвото. На 5 септември 2017 година, Pavlidis S.A. Marble-Granite, Greece („Павлидис“) купи 100% од капиталот на Stoneworks. Stoneworks понатаму се стекна со 34,449 акции на 28 јуни 2018 година и 5,082 акции на 12 јули 2018 година, со што нејзината сопственост достигна 89.25% од издадениот акционерски капитал на Друштвото со состојба на 31 декември 2024 и 2023 година.

На 10 март 2023 година 100% од акциите на Павлидис беа купени од Dolit Investments SA („Долит“) компанија основана во Грција и краен сопственик на Друштвото стана ECM Partners Inc Љубљана Словенија како индиректен 100% сопственик на Долит.

Краен сопственик на Друштвото е г-дин Христофорос Павлидис кој поседува 95.87% од издадениот акционерски капитал на Друштвото. На 23 август 2023 година Г-дин Христофорос Павлидис се стекна со 100% од акциите на Dolit Investments SA („Долит“), која е сопственик на Pavlidis Monoprosopi A.E Marmara – Granites (претходно познато како Pavlidis S.A. Marble-Granite), која пак поседува 100% од капиталот на Stone Works Holding Cooperatief UA („Stoneworks“), сопственик на 89,25% од издадениот акционерски капитал на Mermeren. Дополнително, преку Pavlidis Monoprosopi A.E. Marmara – Granites, г-дин Павлидис поседува 310,262 ELPIS, што претставува 6.62% од вкупните акции на Друштвото. Pavlidis Monoprosopi A.E. Marmara-Granites, на 24 септември 2024 година, успешно ја заврши апсорпцијата на Dolit Investments S.A., а на 31 декември 2024 година апсорпцијата на Sivec Investments LTD, Кипар, станувајќи директен краен сопственик на Друштвото.

Основната дејност на Друштвото вклучува ископ, обработка и дистрибуција на мермер и декоративен камен. Друштвото има склучено договор за концесија со Министерството за Економија со важност до 2030 година, која може да се обнови за дополнителни 30 години. Повеќе детали се објавени во Белешката 28.

Во текот на 2024 година Друштвото започна со изградба на фотоелектрични центри на 4 локации во земјата (Селце, Старо Лагово, Куманово и Кавадарци) наменети за производство и дистрибуција на електрична енергија. Деталите за овие инвестиции се дадени во Белешката 5 во продолжение. Друштвото поседува лиценца за оваа деловна активност издадена од страна на домашното регулаторно тело. Друштвото ги остварува деловните активности на домашниот и на меѓународните пазари. Заклучно со 31 декември 2024 година Друштвото вработува 285 лица (31 декември 2023: 275 лица).

2 Сметководствени политики

Во продолжение се прикажани основните сметководствени политики употребени при подготовката на овие финансиски извештаи. Овие политики се конзистентно применети на сите прикажани години, освен доколку не е поинаку наведено.

2.1 Основа за подготовка

Овие финансиски извештаи се подготвени во согласност со Законот за трговски друштва ("Службен весник на РМ" бр. 28/2004 ... 99/2022) и Правилникот за водење сметководство ("Службен весник на РМ" бр. 159 од 29 декември 2009 година, бр. 164 од 2010 година и 107 од 2011 година). Според овој Правилник се пропишува водењето сметководство во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ) вклучувајќи ги и Толкувањата на постојниот комитет за толкување (ПКТ) и Толкувањата на Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување утврдени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (КТМФИ) издадени на 1 јануари 2009 година.

Финансиските извештаи се подготвени според концептот на историска вредност освен за финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства и обврски (вклучувајќи и деривативни инструменти), доколку постојат, кои се мерат по објективната вредност. Основите за мерење на секој поединечен вид на средство, обврска, приход и расход се детално опишани во продолжение на оваа белешка.

Подготовката на овие финансиски извештаи во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија бара употреба на одредени критични сметководствени проценки. Таа исто така бара Раководството на Друштвото да употребува свои проценки во процесот на примена на сметководствените политики. Подрачјата што вклучуваат повисок степен на проценка или комплексност, или подрачјата во кои претпоставките и оценките се значајни за финансиските извештаи, се обелоденети во Белешка 4: Значајни сметководствени проценки.

Финансиските извештаи се изготвени со состојба на и за годините кои завршуваат на 31 декември 2024 и 2023. Тековните и споредбените податоци во рамки на овие финансиски извештаи се изразени во денари, освен доколку не е поинаку нагласено.

2.2 Објавени стандарди кои се уште не се во примена

На 28 Март 2024, Министерството за Финансии го усвои Правилникот за водење сметководство објавен во Службен Весник бр.75 на 3 Април 2024. Со овој Правилникот се пропишува дека сметководството се води согласно Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување. Овие стандарди, воспоставени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС), ги содржат Меѓународните Сметководствени Стандарди (МСС), Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување (МСФИ), Толкувањата на Постојниот комитет за толкување (ПКТ) и Толкувањата на Комисијата за толкување на меѓународно финансиско известување (КТМФИ). Овој правилник влегува во сила за финансиски периоди почнувајќи од 01 Јануари 2025, освен МСФИ 9 - Финансиски инструменти и МСФИ 17 - Договори за осигурување, кои ќе стапат во сила од 1 Јануари 2028. Со влегување во сила на овој Правилник, претходниот Правилник, објавен во Службен весник бр.159/09, 164/10 и 107/11 ќе престане да важи.

Друштвото ќе отпочне со примена на Правилникот од 1 јануари 2025 година. Според прелиминарните проценки на раководството на Друштвото, примената на овој Правилник нема да има значаен ефект врз финансиските извештаи на Друштвото за годината што завршува на 31 декември 2025.

2.3 Трансакции во странска валута

Функционална и презентациска валута

Друштвото ја води својата сметководствена евиденција и ги составува своите законски извештаи во локална валута, односно во Македонски Денар (МКД), што претставува функционална и презентациска валута на Друштвото.

Трансакции и салда

Трансакциите деноминирани во странска валута се искажани во Македонски денари со примена на официјалниот среден курс на денот на трансакцијата. Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажани во Македонски денари ("денари") по средниот курс на Народната Банка на Република Северна Македонија на последниот ден од пресметковниот период. Сите добивки и загуби кои произлегуваат од курсните разлики прикажани се во Извештајот за сеопфатната добивка како приходи или расходи од финансирање во периодот на нивното настанување. Средните девизни курсеви кои беа применети за прикажување на позициите на Извештајот за финансиска состојба деноминирани во странска валута, се следните:

	31 декември 2024	31 декември 2023
1 УСД	58.8807 денари	55.6516 денари
1 ЕУР	61.4950 денари	61.4950 денари
Прос. курс на Евро	61.5319 денари	61.5570 денари

2.4 Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се евидентирани по набавна вредност или по претпоставена набавна вредност намалена за соодветната исправка на вредноста и загуби поради обезвреднување, доколку постојат. Претпоставената набавна вредност претставува ревалоризирана набавна вредност врз основа на извршена независна проценка во 2002 година. Недвижностите, постројките и опремата набавени по 2002 година првично се признаваат по нивната набавна вредност.

Зголемувањето на евидентираната вредност на недвижностите, постројките и опремата поради ревалоризацијата е признаено во корист на ревалоризационите резерви во рамките на капиталот на Друштвото. Кога ревалоризираниите средства се расходуваат или продаваат, соодветниот дел од ревалоризационите резерви се пренесува во корист на акумулираните добивки.

Депрецијацијата се пресметува во Извештајот за сеопфатната добивка според право-пропорционалната метода во текот на проценетиот корисен век на недвижностите, постројките и опремата. Изградените недвижности, постројки и опрема се амортизираат од моментот на нивното ставање во употреба. Депрецијација не се пресметува на земјиштето и инвестициите во тек.

Проценетиот корисен век е како што следи:

Згради	40 години
Машини	10 години
Погонска опрема	4-5 години
Моторни возила и мебел	4-5 години
Нематеријални средства	5-16 години

Резидуалните вредности како и векот на употреба на средствата се проверуваат и доколку е потребно се корегираат, на секој датум на Извештајот за финансиската состојба. Евидентираната вредност на средствата се намалува веднаш до нивната надоместлива вредност во случај кога евидентираната вредност ја надминува надоместливата вредност (Белешка 2.7).

Недвижности, постројки и опрема (продолжува)

Приходите или расходите поврзани со оттуѓувања се одредуваат по пат на споредба на приливите од оттуѓување со евидентираниот износ и се евидентираат во Извештајот за сеопфатната добивка како останати приходи или останати расходи.

Трошоците по камати за позајмици кои се користат за финансирање на изградба на недвижностите, постројките и опремата се капитализираат за време на периодот кој е потребен да се завршат и подготват средствата за нивно ставање во употреба. Останатите трошоци по основ на позајмици се евидентирани како трошок. Трошоците за редовно одржување и поправки се евидентираат како деловни расходи во моментот на нивното настанување. Унапредувањата на постоечките средства се капитализираат само доколку тоа ги зголеми идните економски користи опфатени во ставката на недвижности, постројки и опрема.

2.5 Нематеријални средства

Средства за истражување и развој

Средствата за истражувачки активности кои се превземаат со цел да се добијат нови научни или технички познавања и разбирања се евидентираат во Извештајот за сеопфатната добивка како трошоци во моментот на нивното настанување. Средствата за развојни активности, со кои наодите од истражувањата се внесуваат во план или дизајн за производство на нови или значително подобрени производи и процеси се капитализираат доколку производот или процесот е технички или комерцијално оправдан и Друштвото има доволно ресурси за реализирање на развојот. Капитализираните трошоци ги вклучуваат набавната вредност на материјалите, директна работна сила и соодветен дел од општите трошоци. Останатите трошоци за развој се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка како трошоци во моментот на нивното настанување. Капитализираните развојни трошоци се евидентираат по набавна вредност намалена за исправка на вредноста и загуби од оштетување. Амортизација се признава во тековните расходи користејќи праволиниска метода во текот на периодот на очекувана корист, кој се проценува дека изнесува пет до шеснаесет години.

Трошоци за отворање на нови подрачја

Друштвото ги признава трошоците за отворање на нови подрачја како средства ако и само ако следните услови се исполнети:

- Веројатно е дека идните економски бенефити (подобрен пристап до локациите со руда) поврзани со отворање на нови подрачја, ќе се прелеат на сметка на Друштвото;
- Друштвото може да ја идентифицира компонентата на локалитетот со руда до кое место пристапот е подобрен; и
- Трошоците кои се однесуваат на отворањето на нови подрачја поврзани со компонентата можат да бидат измерени.

Средствата за отворање на нови подрачја се евидентираат како дополнување на нематеријални средства. Почетно, тие се мерат по набавна вредност, а тоа е акумулација на трошоци кои се директно направени за вршење на активност за отворање на нови подрачја која го подобрува пристапот до идентифицираната компонента или руда, плус распределба на припишани индиректни трошоци. Трошоците поврзани со инцидентно работење не се вклучени во цената на средствата потребни за отворање нови подрачја. По почетното признавање, средствата за отворање нови подрачја се евидентираат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и помалку поради загуби од оштетувања, доколку ги има. Средствата за отворање на нови подрачја ќе се амортизираат врз систематска основа, во текот на очекуваниот век на идентификуваната компонента на рудата која е попристапна поради отворањето на подрачјето.

Останати нематеријални средства

Трошоците за стекнување права, лиценци, трговски знаци и софтвер се капитализирани и амортизирани користејќи праволиниска метода во текот на период од пет години.

2.6 Оштетување на нефинансиски средства

Недвижностите, постројките и опремата, како и нематеријалните средства со дефиниран век на употреба се проверуваат за постоење на можни оштетувања секогаш кога одредени настани или промени на услови укажуваат дека евидентираните износ на средствата не може да се надомести. Секогаш кога евидентираните износ на средствата го надминува нивниот надоместлив износ, се признава загуба од оштетување во Извештајот за сеопфатната добивка. Надоместливиот износ претставува повисокиот износ помеѓу нето продажната цена и употребната вредност на средствата.

Нето продажната цена е износ кој се добива од продажба на средство во трансакција помеѓу добро известени субјекти, додека употребената вредност е сегашната вредност на проценетите идни готовински приливи што се очекува да произлезат од континуираната употреба на средствата и од нивното отуѓување на крајот од употребниот век. Надоместливите износи се проценуваат за поединечни средства или, ако е тоа неможно, за целата група на средства која генерира готовина.

2.7 Финансиски средства

Друштвото ги класифицира своите финансиски средства во следните категории: финансиски средства по објективна вредност преку добивки и загуби, финансиски средства кои се чуваат до моментот на нивното доспевање, кредити и побарувања и финансиски средства расположливи за продажба. Класификацијата зависи од целта поради која финансиските средства биле набавени. Раководството ги класифицира своите вложувања во моментот на нивното првично признавање.

Финансиски средства по објективна вредност преку добивки и загуби

Финансиските средства по објективна вредност преку добивки и загуби се финансиски средства кои се наменети за тргување. Финансиското средство се класифицира во оваа категорија доколку е стекнато претежно со цел за продажба на краток рок. Средствата од оваа категорија се класифицираат како тековни средства и се евидентираат по објективна вредност при што промената во објективната вредност се признава во тековните приходи или расходи. На датумот на известување Друштвото нема средства класифицирани во оваа категорија.

Финансиски средства кои се чуваат до доспевање

Финансиски средства кои се чуваат до доспевање на не-деривативни финансиски средства или определени плаќања и фиксно доспевање кои раководството на Друштвото има позитивна намера и можност да ги чува до доспевање. На датумот на известување Друштвото нема средства класифицирани во оваа категорија.

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се не-деривативни финансиски средства со фиксни или одредени плаќања кои не котираат на активен пазар. Тие се вклучени во тековните средства, освен оние кои доспеваат во период подолг од 12 месеци од датумот на известување. Тие се класифицираат како нетековни средства.

Кредитите и побарувањата на Друштвото на датумот на извештајот за финансиската состојба се состојат од побарувања од купувачи и останати побарувања, финансиски побарувања и пари и парични еквиваленти.

Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се не-деривативи, кои се креирани во оваа категорија или пак не се класифицирани во било која од останатите категории. Тие се вклучени во нетековни средства, освен ако раководството има намера да го отуѓи вложувањето во рок од 12 месеци од датумот на известување. На датумот на известување Друштвото нема средства класифицирани во оваа категорија.

Финансиски средства (продолжува)

Признавање и мерење на финансиските средства

Набавките и продажбите на финансиските средства се евидентираат на датумот на трансакцијата - датумот на кој што Друштвото има обврска да го купи или продаде средството.

Сите финансиски средства различни од средствата по објективна вредност преку добивки и загуби почетно се признаваат според објективната вредност зголемена за трошоците на трансакциите. Средствата по објективна вредност преку добивки и загуби почетно се признаваат според нивната објективна вредност, при што трошоците на трансакциите се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка.

Финансиските средства престануваат да се признаваат по истекот на правата за примање на паричните текови од финансиските средства или по нивното пренесување, а Друштвото ги пренело значително сите ризици и користи од сопственоста. Финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства по објективна вредност преку добивки и загуби последователно се евидентирани по нивната објективна вредност. Позајмиците и побарувањата се евидентирани по амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна камата.

Сите финансиски средства кои не се евидентираат по објективна вредност преку добивката или загубата иницијално се признаваат по објективна вредност зголемена за трансакционите трошоци. Добивките и загубите кои произлегуваат од промената на објективната вредност на средствата по објективна вредност преку добивки и загуби се вклучуваат во Извештајот за сеопфатната добивка како “останати (загуби)/добивки нето” во периодот кога настануваат.

Приходите од дивиденди од финансиските средства преку добивки и загуби се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка како дел од останатите приходи во моментот кога Друштвото има воспоставено право на прилив од дивиденда. Промените на објективната вредност на монетарните и не-монетарните вложувања класифицирани како расположливи за продажба се признаени во останатата сеопфатна добивка.

Кога хартиите од вредност класифицирани како расположливи за продажба се продаваат или се оштетени, акумулираната корекција на објективната вредност признаена во капиталот се вклучува во Извештајот за сеопфатната добивка како добивки и загуби од вложувања во хартии од вредност.

Каматите на вложувањата во хартии од вредност расположливи за продажба се пресметани со употреба на методата на ефективна камата и се признаени во Извештајот за сеопфатната добивка како дел од финансиските приходи. Дивидендите на вложувањата во инструменти на капиталот расположливи за продажба се признаени во Извештајот за сеопфатната добивка како дел од останатите приходи кога Друштвото има воспоставено право на прилив од дивиденди.

Објективните вредности на котираните вложувања се базираат на тековните цени на котација. Доколку пазарот за некое финансиско средство не е активен (и за некотирани хартии од вредност), Друштвото утврдува објективна вредност по пат на употреба на техники на проценка.

На секој датум на Извештајот за финансиска состојба Друштвото врши проценка дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. Во случај кога хартиите од вредност се класифицирани како расположливи за продажба, значителен или пролонгиран пад на објективната вредност на хартијата од вредност под нивната набавна вредност претставува индикатор дека средството е оштетено.

Финансиски средства (продолжува)

Доколку постои таков доказ за хартиите од вредност класифицирани како расположливи за продажба, кумулативната загуба-измерена како разлика меѓу набавната вредност и тековната објективна вредност, намалена за загубата поради оштетување претходно признаена во Извештајот за финансиската состојба, се отстранува од капиталот и се признава во Извештајот за сеопфатната добивка. Загубите поради оштетување признаени во Извештајот за сеопфатната добивка за вложувањата во инструменти на капиталот не се коригираат преку Извештајот за сеопфатната добивка. Тестирањето за оштетување на побарувањата е подетално опишано во продолжение на оваа Белешка 2.10.

Оштетување на финансиски средства

а. Средства евидентирани по амортизирана набавна вредност

На крајот на секој пресметковен период, Друштвото проценува дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. Финансиското средство или групата на финансиски средства, се оштетени, и загуба поради оштетување се евидентира само ако постои објективен доказ за оштетување како резултат на еден или повеќе настани кои се случиле по првичното признавање на средството (настан на загуба) и дека настанот или настаните на загуба имаат влијание на очекуваните идни парични текови на финансиското средство или групата на финансиски средства кои можат веродостојно да се проценат.

Како докази за оштетување може да се земат индикациите дека должникот или групата должници имаат значајни финансиски тешкотии, доцнење при исплата на главница и камата, веројатност дека ќе влезат во стечај или друга реорганизација, и каде што постојат видливи индикации за намалување на идните парични текови како што се промените во економските услови кои кореспондираат со загубата.

За категоријата кредити и побарувања износот на загубата поради оштетување претставува разлика помеѓу евидентираниот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови (исклучувајќи ги идните кредитни загуби кои не се случиле) дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство.

Евидентираниот износ на средството се намалува и износот на загубата истовремено се признава во Извештајот на сеопфатната добивка. Доколку кредитот или средството кое се чува до доспевање е со променлива каматна стапка, тековната ефективна каматна стапка утврдена според договорот претставува стапката на мерење на било која загуба од оштетување. На пример, Друштвото може да го измери оштетувањето на средството врз основа на објективната вредност на инструментот, користејќи пазарна цена.

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување може објективно да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување на кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во Извештајот на сеопфатната добивка.

б. Финансиски средства расположливи за продажба

На крајот на секој пресметковен период, Друштвото проценува дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. За должнички хартии од вредност, Друштвото ги користи критериумите наведени во под точка (а). Кај сопственички хартии од вредност расположливи за продажба, значителното или пролонгирано опаѓање на објективната вредност на хартиите од вредност под нивната набавна вредност претставува индикатор дека средството е оштетено.

Финансиски средства (продолжува)

Доколку постои таков доказ за финансиските средства расположливи за продажба, кумулативната загуба - измерена како разлика меѓу набавната вредност и тековната објективна вредност, намалена за загубата поради оштетување претходно признаена во Извештајот за финансиската состојба, се отстранува од капиталот и се признава во Извештајот за сеопфатната добивка. Загубите поради оштетување признаени во Извештајот за сеопфатната добивка за вложувањата во инструменти на капиталот не се коригираат преку Извештајот за сеопфатната добивка.

Доколку во некој последователен период објективната вредност на должничките инструменти евидентирани како финансиски средства расположливи за продажба се зголеми и зголемувањето може објективно да се поврзе со некој настан по датумот на евидентирањето на оштетувањето во добивките или загубите, претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во Извештајот на сеопфатната добивка.

2.8 Пребивање на финансиските инструменти

Финансиските средства и обврски се пребиваат и нето вредноста се презентира во Извештајот за финансиска состојба, кога постои законско извршно право за пребивање на признаените вредности и постои можност да се порамнат на нето основа или пак истовремено да се реализираат средствата и подмират обврските.

2.9 Залихи

Залихите се евидентирани по пониската помеѓу набавната и нето реализационата вредност. Трошокот на залихите се одредува користејќи го методот на пондنديран просек. Трошокот за готовите производи и за производство во тек вклучува трошоци за сировини, директна работна сила, други директни трошоци и општи трошоци на производство (утврдени врз основа на нормалниот оперативен капацитет).

Трошокот на залихите не ги вклучува трошоците по камати за позајмици. Нето реализационата вредност претставува продажна вредност во секојдневниот тек на работата, намалена за трошоците за завршување, маркетинг и дистрибуција.

2.10 Побарувања од купувачи и останати побарувања

Побарувања од купувачите претставуваат износи од купувачи за продадени стоки или извршени услуги во нормалниот тек на работењето. Доколку наплатата на побарувањата се очекува за една или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг), побарувањата се класифицирани како тековни средства. Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни средства. Побарувањата од купувачи иницијално се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка, нето од резервирањето поради оштетување. Резервирање поради оштетување се пресметува кога постои објективен доказ дека Друштвото нема да може да ги наплати сите побарувања според нивните оригинални услови на побарувања.

Значителни финансиски потешкотии на должникот, веројатноста за стечај или финансиско реорганизирање како и пролонгирање или неможност за плаќање претставуваат индикатори дека побарувањата од купувачи се оштетени. Посебно значајните должници се тествани за оштетување секој поединечно. Останатите должници се испитуваат заеднички во групи кои имаат слични карактеристики на кредитен ризик.

Побарувања од купувачи и останати побарувања (продолжува)

Износот на резервирањето претставува разлика помеѓу евидентирианиот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство. Средствата со краткорочно доспевање не се дисконтираат. Евидентирианиот износ на средството се намалува преку употребата на сметка за резервирање поради оштетување, а расходот се признава во Извештајот за сеопфатната добивка во рамките на продажни и административни трошоци.

Во случај на ненаплатливост на побарувањето истото се отпишува во сметката за резервирање поради оштетување за побарувања од купувачи. Последователната наплата на претходно отпишаните износи се признаваат во рамките на продажни и административни трошоци во Извештајот за сеопфатната добивка.

2.11 Парични средства и еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти вклучуваат готовина во благајна, депозити по видување во банки и други краткорочни високоликвидни вложувања со оригинален рок на доспевање до три месеци.

2.12 Капитал, резерви, нераспределени добивки и дивиденди

(а) Акционерски капитал – главнина и премии

Акционерскиот капитал се состои од објективната вредност на монетарните влогови од страна на акционерите.

(б) Резерви

Резервите, кои се состојат од ревалоризациони и задолжителни резерви се создадени во текот на периодите врз основа на добивки/загуби од ревалоризација на недвижностите, постројките и опремата во случајот со ревалоризационите резерви, како и по пат на распределба на акумулираните добивки врз основа на законска регулатива и одлуките на раководството и акционерите на Друштвото.

(в) Акумулирани добивки

Акумулираните добивки ги вклучуваат задржаните добивки од тековниот и претходните периоди.

(г) Дивиденди

Дивидендите се признаени како обврски во периодот во кој што се одобрени од страна на сопствениците на Друштвото. Дивидендите за годината што се објавени по датумот на Извештајот за финансиската состојба се објавени во Белешката за настани по датумот на известување.

2.13 Финансиски обврски

Финансиските обврски се класифицираат во согласност со содржината на договорниот аранжман. Сите финансиски обврски на Друштвото на датумите на известување се класифицирани во категоријата останати финансиски обврски евидентирани по нивната амортизирана набавна вредност. Тие се состојат од примени позајмици, обврски кон добавувачи и останати обврски.

Обврски кон добавувачи и други обврски

Обврските кон добавувачи се обврски за плаќање за стоки или услуги кои се стекнати во нормалниот тек на работењето. Обврските се евидентираат како тековни доколку плаќањето на истите се изврши во рок една година или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг). Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни обврски. Обврските кон добавувачи се евидентирани по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка.

Финансиски обврски (продолжува)

Позајмици

Позајмиците иницијално се евидентирани според нивната објективна вредност, намалена за трошоците на трансакција. Последователно, позајмиците се евидентираат според нивната амортизирана набавна вредност; разликите помеѓу примањата (намалени за трошоците на трансакцијата) и надоместливиот износ се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка за времетраењето на позајмиците, користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Надоместоците кои се плаќаат за воспоставување на кредитни линии се признаваат како трошок за трансакцијата на позајмицата доколку постои веројатност дека дел или целата линија ќе се повлече.

Во овој случај, надоместокот се одложува до моментот на повлекувањето. Доколку не постои доказ дека ќе се повлече одреден дел или сите кредитни линии, надоместокот се капитализира како однапред извршени плаќања за ликвидност и се амортизира за периодот на аранжманот.

Позајмиците се класифицирани како тековни обврски освен доколку Друштвото има безусловно право за подмирување на обврската за најмалку 12 месеци по датумот на Извештајот за финансиската состојба.

2.14 Трошоци за позајмување

Општите и посебните трошоци за позајмици директно поврзани со стекнување, изградба или производство на квалификувани средства, кои претставуваат средства за кои е потребен значителен период на време да се подготват за нивната наменска употреба или продажба, се додаваат на набавната вредност на тие средства, до моментот кога средствата се значително подготвени за нивната наменска употреба или продажба.

Приходите од вложувања стекнати од привремена инвестиција на специфични обврски по кредити каде се очекуваат трошоците за квалификувани средства се одземаат од трошоците за позајмување кои можат да се квалификуваат за капитализација. Сите останати трошоци за позајмици се признаени во добивките или загубите во периодот во кој настанале.

2.15 Наем

Друштвото признава постоење на договор за наем врз основа на суштината на договорот во зависност од тоа дали исполнувањето на договорот зависи од употребата на специфичното средство или средства или договорот пренесува право за употреба на средството.

Друштвото како закупец

Финансиски наем е тековен закуп на средство кој на Друштвото суштински му ги пренесува ризиците и бенефитите поврзани за сопственоста на предметот на наем. Закупените средства се капитализираат во моментот на отпочнувањето на наемот по нивната објективна вредност или ако е пониска, тогаш по сегашната вредност на минималните наем плаќања. Наем плаќањата се распределени помеѓу финансиските давачки и намалувањето на наем обврските со цел да се постигне константна каматна стапка за останатиот износ на обврската. Финансиските давачки се наплаќаат директно од приходот. Капитализираните средства за наем се амортизираат според пократкиот од проценетиот работен век на средството или според наем периодот, ако не постои реална сигурност дека Друштвото ќе стекне сопственост над средството до крајот на наем периодот.

Исплатите на оперативен наем се признаваат како трошок на правопропорционална основа во текот на наем периодот. Поврзаните трошоци како што се трошоци за одржување и осигурување се признаваат во периодот на нивното настанување.

Друштвото како закуподавач

Наемот каде Друштвото суштински ги задржува сите ризици и бенефити од сопственоста на средството се класифицира како оперативен наем. Иницијалните директни трошоци кои се јавуваат при договорите за оперативен наем во извештајот за финансиска состојба се презентираат како одложени трошоци и се признаваат како добивки / загуби во текот на наем периодот на иста основа како приход од наемнини. Непредвидените наемнини се признаваат како приход во периодот во кои се јавиле. Однапред платените наемнини се признаваат како одложен приход.

2.16 Тековен и одложен данок на добивка

Тековниот данок на добивка за претметковниот период претставува сума од тековниот и одложениот данок на добивка.

Тековен данок на добивка

Тековниот данок на добивка по стапка од 10% се пресметува врз основа на добивката искажана во Извештајот за сеопфатна добивка коригирана за помалку искажаните приходи и непризнаените расходи за даночни цели, даночниот кредит како и други даночни ослободувања. Деловните ентитети можат да ги користат даночните загуби од тековниот период за пребивање со платените даноци кои се однесуваат на одреден период, или пак за намалување или елиминација на даночните обврски за идните периоди.

Даночните обврзници кои ќе вршат исплати на акумулираните добивки остварени во периодот од 2009 до 2013 за дивиденди и други распределби од добивката, имаат обврска да пресметаат и платат данок на добивка.

Одложен данок на добивка

Одложениот даночен расход се евидентира во целост, користејќи ја методата на обврска, за времените разлики кои се јавуваат помеѓу даночната основа на средствата и обврските и износите по кои истите се евидентирани за целите на финансиското известување. При утврдување на одложениот даночен расход се користат тековните важечки даночни стапки.

Одложениот даночен расход се задолжува или одобрува во Извештајот за сеопфатната добивка, освен доколку се однесува на ставки кои директно го задолжуваат или одобруваат капиталот, во кој случај одложениот данок се евидентира исто така во капиталот.

Одложените даночни средства се признаваат во обем во кој постои веројатност за искористување на времените разлики наспроти идната расположлива оданочива добивка.

Со состојба на 31 декември 2024 и 2023 година, Друштвото нема евидентирано одложени даночни средства или обврски, бидејќи не постојат временски разлики на овие датуми.

2.17 Надоместоци за вработените

Придонеси за пензиско осигурување

Друштвото има пензиски планови согласно домашната регулатива за социјално осигурување според која плаќа придонеси за пензиско осигурување на своите вработени. Придонесите, врз основа на платите се плаќаат на првиот и вториот пензиски фонд одговорни за исплата на пензиите. Не постојат дополнителни обврски во врска со овие пензиски планови.

Надоместоци за вработени (продолжува)

Краткорочни користи за вработените

Краткорочните користи за вработените се мерат на недисконтирана основа и се признаваат кога соодветната услуга ќе се добие. Друштвото признава обврска и расход за износот кој што се очекува да биде исплатен како краткорочен бонус во пари или како удел во добивката и доколку Друштвото има сегашна правна или изведена обврска да врши такви исплати како резултат на услуги дадени во минатиот период и доколку обврската може да се процени веродостојно. Друштвото исплаќа на вработените краткорочни користи на вработените согласно законската регулатива, како и надоместок за неискористен годишен одмор.

Обврски при пензионирање на вработените

Друштвото, согласно законската регулатива исплаќа посебна минимална сума на вработените при пензионирањето во износ еднаков на двомесечна просечна плата. Друштвото нема извршено резервирање за пресметан посебен минимален износ за пензионирање на вработените, бидејќи овој износ не е од материјално значење за финансиските извештаи.

2.18 Данок на додадена вредност

Приходите, трошоците и средствата се признаваат намалени за износот на данокот на додадена вредност, освен:

-Кога данокот на додадена вредност од набавка на средства или услуги не е надоместив од даночната власт, во кој случај данокот на додадена вредност се признава како дел од трошоците за стекнување на средството или како дел од трошокот каде што е соодветно; и

-Побарувања и обврски кои се искажани со вклучен износ на данокот на додадена вредност.

Нето износот на данокот на додадена вредност кој се надоместува од, или се плаќа на даночните органи се вклучува како дел од побарувањата или обврските во Извештајот за финансиската состојба.

2.19 Резервирања

Резервирање се признава кога Друштвото има тековна обврска како резултат на настан од минатото и постои веројатност дека ќе биде потребен одлив на средства кои вклучуваат економски користи за подмирување на обврската, а воедно ќе биде направена веродостојна проценка на износот на обврската. Резервирањата се проверуваат на секој датум на известување и се корегираат со цел да се рефлектира најдобрата тековна проценка. Кога ефектот на временската вредност на парите е материјален, износот на резервирањето претставува сегашна вредност на трошоците кои се очекува да се појават за подмирување на обврската. Резервирања не се признаваат за идни загуби од работење.

2.20 Признавање на приходи и расходи

Приходот се состои од приходи од продажба на производи и од извршени услуги. Приходот од главните производи и услуги е прикажан во Белешка 15.

Приходот се евидентира/признава според објективната вредност на надоместоците кои Друштвото ги примило или очекува да ги прими од продажба на производи или обезбедување на услуги без данок на продажба, рабат и продажни дисконти.

Друштвото го применува критериумот за признавање на приходот кој е претставен подолу при секој засебен дел од продажната трансакција за да може да ја прикаже природата на трансакцијата. Надоместокот кој се добива од овие трансакции се евидентира како посебна компонента земајќи ја во предвид објективната вредност на секоја компонента.

Признавање на приходи и расходи (продолжува)

Приходот се признава кога истиот може да се измери, кога е веројатна наплатата, трошокот кој е направен или може да биде направен, реално може да се измери и кога се исполнети сите критериуми за различните активности на Друштвото. Овие критериуми се засноваат врз база на производите и услугите кои им се обезбедуваат на купувачите и условите од договорот кај секој случај како и подолу наведеното:

Приходи од продажба - продажба на големо - мермерни блокови и плочи

Приходот од продажба на производи се признава во моментот на испорака до корисникот, кога приходот може да се пресмета, кога е сигурно дека ќе има финансиски прилив и кога се исполнети специфични критериуми во однос на активностите на Друштвото. Приходите не се сметаат разумно мерливи се додека сите услови поврзани со продажбата не се исполнети.

Приход од обезбедување на услуги

Приходот од обезбедување на услуги се признава за периодот во кој се обезбедуваат услугите и се евидентира според степенот на завршување кога истиот може со сигурност да биде измерен. Степенот на завршување се одредува врз основа на проверка на извршената работа.

Приход од камата

Приходот од каматата се евидентира пропорционално на времето што го рефлектира ефективниот принос на средствата.

Расходи од деловното работење

Расходите од деловното работење се признаваат во моментот на искористувањето на услугите односно во периодот на нивното настанување.

Пребивање на приходите и расходите

Во текот на своето редовно работење, Друштвото учествува во други трансакции кои не генерираат приходи, туку се инцидентни во однос на главните активности кои генерираат приходи, Друштвото ги презентира резултатите од таквите трансакции преку пребивање на секој приход со соодветните расходи кои произлегуваат од истата трансакција, кога ова презентирање ја одразува суштината на трансакциите или настаните.

2.21 Преземени и неизвесни обврски

Не се евидентирани неизвесни обврски во финансиските извештаи. Тие се објавуваат доколку постои веројатност за одлив на средства кои вклучуваат економски користи. Неизвесните средства не се евидентирани во финансиските извештаи, но се објавуваат кога постои веројатност за прилив на економски користи.

Износот на неизвесна загуба се евидентира како резервирања доколку е веројатно дека идните настани ќе потврдат постоење на обврска на денот на известување и кога може да се направи разумна проценка на износот на загубата.

2.22 Трансакции со поврзани субјекти

Поврзани субјекти се оние каде што еден од субјектите го контролира другиот или има значително влијание врз финансиските или деловните одлуки на другиот субјект.

2.23 Известување по оперативни сегменти

Сегмент претставува посебна група на средства и деловни активности со кои се обезбедуваат производи или услуги кои подлежат на ризик и награди и се различни од другите сегменти. Географскиот сегмент обезбедува производи и услуги во одредено економско опкружување кое е подложно на ризици кои се разликуваат од ризиците кај други географски сегменти.

2.24 Настаните по датумот на известување

Настаните по завршетокот на годината кои обезбедуваат дополнителни информации во врска со состојбата на субјектот на денот на известување (настани за кои може да се врши корегирање) се рефлектирани во финансиските извештаи. Настаните по завршетокот на годината за кои не може да се врши корегирање се прикажуваат во белешките во случај кога се материјално значајни.

3 Управување со финансиски ризици

3.1 Фактори на финансиски ризици

Деловните активности на Друштвото се изложени на различни финансиски ризици, вклучувајќи кредитен ризик, како и ризици поврзани со ефектите од промените во девизните курсеви и каматните стапки. Управувањето со ризици на Друштвото се фокусира на непредвидливоста на пазарите и се стреми кон минимизирање на потенцијалните негативни ефекти врз успешноста на деловното работење на Друштвото.

Управувањето со ризици на Друштвото го врши Одборот на директори врз основа на претходно одобрени документираните политики и процедури кои го опфаќаат целокупното управување со ризици, како и специфичните подрачја, како што се ризикот од курсни разлики, каматниот ризик, кредитниот ризик, употребата на соодветни хартии од вредност и вложување на вишок ликвидни средства.

3.2 Пазарни ризици

Ризик од курсни разлики

Друштвото има деловни активности на меѓународни пазари и е изложено на ризици од курсни разлики кои произлегуваат од изложеност кон различни валути, посебно во однос на Еврото. Друштвото не користи инструменти за обезбедување од ризик од курсни разлики. Одборот на директори на Друштвото е одговорен за одржување на соодветна нето позиција за секоја валута поединечно, како и вкупно за сите валути и неговите операции се следат дневно од страна на Раководството.

Евидентираната вредност на монетарните средства и обврски на Друштвото деноминирани во странски валута е како што следи:

Средства		2024 000 МКД	2023 000 МКД
Парични средства и еквиваленти	ЕУР	261,735	174,218
Финансиски побарувања	ЕУР	240,447	186,854
Побарувања од купувачи - странски купувачи	ЕУР	543,384	614,673
Побарувања од купувачи - странски купувачи	УСД	2,237	460
		1,047,803	976,205
Обврски			
Обврски кон добавувачи - странски добавувачи	ЕУР	(28,500)	(33,251)
		(28,500)	(33,251)

Анализа на сензитивноста на странската валута

	Нето износ во МКД	+1%	+5%	-1%	-5%
31 декември 2024					
ЕУР	1,017,066	10,171	-	(10,171)	-
УСД	2,237	-	112	-	(112)
Добивка или загуба	1,019,303	10,171	112	(10,171)	(112)
31 декември 2023					
	Нето износ во МКД	+1%	+5%	-1%	-5%
ЕУР	942,494	9,425	-	(9,425)	-
УСД	460	-	23	-	(23)
Добивка или загуба	942,954	9,425	23	(9,425)	(23)

Пазарни ризици (продолжува)
Ризик од курсни разлики (продолжува)

Анализата на сензитивноста ги вклучува единствено монетарните ставки деноминирани во странска валута на крајот на годината, при што се врши корекција на нивната вредност при промена на курсот на еврото за 1% додека на останатите странски валути се врши корекција за 5%. Позитивниот, односно негативниот износ означува зголемување/намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај доколку денарот ја намали/зголеми својата вредност во однос на еврото за +/- 1%. додека пак за останатите странски валути за +/- 5%.

Ризик од каматни стапки

Ризик од каматни стапки претставува ризик дека објективната вредност или идните парични текови на финансиските инструменти ќе имаат промени поради промени во вредноста на пазарните каматни стапки. Друштвото е изложено на ризици поради промени на пазарните каматни стапки најмногу поради долгорочната обврска на Друштвото по основ на долг со варијабилна каматна стапка. Раководството на Друштвото е во најголема мерка одговорно за дневно следење на состојбата на ризикот од нето каматни стапки и одредува лимити за намалување на потенцијалот од каматна неусогласеност.

Следната табела ја прикажува изложеноста на Друштвото на ризици од каматни стапки:

	2024 000 МКД	2023 000 МКД
Средства		
<i>Без каматна стапка:</i>		
Побарувања од купувачи и останати побарувања	548,785	614,255
Парични средства и еквиваленти	8	15
	548,793	614,270
<i>Со фиксна каматна стапка:</i>		
Депозити во банка	240,447	186,854
Парични средства и еквиваленти	270,434	187,005
	510,881	373,859
Вкупно средства	1,059,674	988,129
Обврски		
<i>Без каматна стапка:</i>		
Обврски кон добавувачи и останати обврски	80,833	76,709
	80,833	76,709
<i>Со променлива каматна стапка:</i>		
Обврски за лизинг	2,517	3,447
	2,517	3,447
Каматна сензитивност	83,350	80,156

Анализа на сензитивноста на каматните стапки

На 31 декември 2024	Нето износ во 000 МКД	2%	-2%
Позајмици со променлива каматна стапка	(2,517)	(50)	50
На 31 декември 2023	Нето износ во 000 МКД	2%	-2%
Позајмици со променлива каматна стапка	(3,447)	(69)	69

3.3 Кредитен ризик

Кредитен ризик е ризик од финансиски загуби на Друштвото доколку клиентот или другата страна на финансиските инструменти не си ги исполни обврските од договорот и најчесто настанува од побарувањата од купувачите. Изложеноста на Друштвото на кредитни ризици зависи од индивидуалните карактеристики на секој купувач.

Друштвото има воспоставено политики за продажба на производи и услуги на клиенти со соодветна кредитна историја. Друштвото има политики кои го ограничуваат износот на кредитната изложеност на неговите клиенти. Максималната изложеност на Друштвото на ризик од кредитирање е претставена со евидентираниот износ на секое финансиско средство во Извештајот за финансиска состојба.

Друштвото утврдува надоместок за оштетување кој претставува проценка за направени трошоци во однос на побарувањата од купувачи што се однесува на одредени загуби поврзани со индивидуално значајни изложувања. Побарувањата од странските купувачи се наплатуваат преку акредитиви кои доспеваат до 90 дена. Максималната изложеност на Друштвото на кредитен ризик е претставена со евидентираниот износ на секое финансиско средство во Извештајот за финансиска состојба како што е прикажано подолу:

	2024	2023
Класи на финансиски средства - евидентирана вредност(во 000 МКД):		
Кредити и побарувања		
Парични средства и еквиваленти	270,442	187,020
Финансиски побарувања	240,447	186,854
Побарувања од купувачи и останати побарувања	548,785	614,255
	1,059,674	988,129

Кредитниот ризик за паричните средства и еквиваленти не е од материјално значајна вредност затоа што договорните страни се угледни банки со високо ниво на надворешно кредитирање.

Друштвото ја обезбедува својата кредитна изложеност кон клиентите со банкарски гаранции, акредитиви, парични депозити, авансни плаќања итн. Иако Друштвото има значајна кредитна изложеност кон кинеските комитенти околу 80% од продажбата, избраните дистрибутери се претежно извозно ориентирани, факт кој ја минимизира изложеноста на ризик на кинескиот пазар. Според сознанијата, големите потрошувачи на Друштвото, до денес, не доживеале значителни финансиски потешкотии. Кредитниот квалитет на побарувањата од купувачите на 31 декември 2024 година се смета за добар. Кредитниот квалитет на побарувањата од купувачите и дадените аванси со состојба на датумот на Извештајот за финансиска состојба е обелоденет во Белешка 9.

3.4 Ликвидносен ризик

Друштвото ги контролира потребите за ликвидност преку внимателно следење на планираните плаќања на долговите за долгорочни финансиски обврски како и со планирање на паричниот прилив и одлив кој се очекува во секојдневното работење. Потребите за ликвидност се набљудуваат во различни временски интервали. Побарувањата на нето парични средства се споредуваат со расположливите средства за позајмување за да се утврди дали постои недостиг на средства. Оваа анализа покажува дали расположливите средства за позајмување се очекува да бидат доволни во предвидениот период. Друштвото чува парични средства кои овозможуваат управување со потребите од ликвидност за минимален период од 30 денови. Управувањето со долгорочните потреби од ликвидност се врши со помош на средства од кредитни линии.

Ликвидосен ризик (продолжува)

Со состојба на 31 декември 2024 и 2023 година, договорната доспеаност на обврските на Друштвото (вклучувајќи исплата на камати, доколку е применливо) е прикажана во следната табела:

	Тековни		Нетековни
	1 до 12 месеци	1 до 5 години	Над 5 години
	(000 МКД)	(000 МКД)	(000 МКД)
На 31 декември 2024			
Финансиски лизинг	915	1,602	-
Обврски кон добавувачи и останати обврски	80,833	-	-
	81,748	1,602	-

	Тековни		Нетековни
	1 до 12 месеци	1 до 5 години	Над 5 години
	(000 МКД)	(000 МКД)	(000 МКД)
На 31 декември 2023			
Финансиски лизинг	919	2,528	-
Обврски кон добавувачи и останати обврски	76,709	-	-
	77,628	2,528	-

Наведените износи го рефлектираат договорниот недисконтиран паричен тек кој може да се разликува од евидентираната вредност на обврските на датумот на издавање на извештајот.

3.5 Управување со ризик на капитал

Целите на Друштвото при управување со капиталот се следните :

- Овозможување на Друштвото да продолжи со понатамошна континуирана деловна активност со цел да обезбеди приход за акционерите и бенефиции за други заинтересирани лица;
- Да одржи оптимална структура на капиталот со цел намалување на трошокот на капиталот.

Со цел да ја одржи или прилагоди структурата на својот капитал, Друштвото може да изврши корекција на износот на дивиденди исплатени на акционерите, да врати капитал на акционерите, да издаде нови акции или да продаде средства за да го намали долгот.

Показател на задолженост

Структурата на капиталот на Друштвото се состои од обврски, пари и парични еквиваленти и капитал, кој се состои од акционерски капитал, резерви, ревалоризациони вишоци и акумулирана добивка. Раководството ја анализира структурата на капиталот на годишна основа како однос на нето обврските по кредити во однос со вкупниот капитал.

Нето обврските по позајмици се пресметани како вкупни обврски по позајмици намалени за износот на паричните средства и паричните еквиваленти.

Показателот на задолженоста на крајот на годината е прикажан како што следи:

	2024	2023
	(000 МКД)	(000 МКД)
Обврски за лизинг	2,517	3,447
Парични средства и еквиваленти и депозити	(510,889)	(373,874)
Нето обврски	(508,372)	(370,427)
Акционерски капитал	2,295,502	2,192,664
Показател на задолженост	-	-

3.6 Проценка на објективната вредност

Објективна вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето или некоја обврска подмирена под нормални комерцијални услови. На 31 декември 2024 и 2023 година не е презентиран финансиски инструмент по објективна вредност.

3.6.1 Финансиски инструменти кои не се евидентирани по објективна вредност

Следната табела ја прикажува евидентираната вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски кои во Извештајот на финансиската состојба не се евидентирани според објективната вредност:

	Евидентирана вредност		Објективна вредност	
	2024 (000 МКД)	2023 (000 МКД)	2024 (000 МКД)	2023 (000 МКД)
Средства				
Побарувања од купувачи, нето	548,784	614,255	548,784	614,255
Финансиски побарувања	240,447	186,854	240,447	186,854
Парични средства и еквиваленти	270,442	187,020	270,442	187,020
Вкупно средства	1,059,673	988,129	1,059,673	988,129
Обврски				
Обврски за лизинг	2,517	3,447	2,517	3,447
Обврски кон добавувачи и останати обврски	80,833	76,709	80,833	76,709
Вкупно обврски	83,350	80,156	83,350	80,156

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се мерат по амортизирана набавна вредност намалена за резервирање поради оштетување. Нивната објективна вредност е еднаква со нивната евидентирана вредност поради краткорочното доспевање.

Останати финансиски средства

Објективната вредност на монетарните средства кои ги вклучуваат паричните средства и еквиваленти се смета дека е приближна на нивната евидентирана вредност поради доспеаноста која е пократка од 3 месеци.

Обврски кон добавувачи и обврски од позајмици

Објективната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е приближна на евидентираната вредност поради нивното краткорочно доспевање. Објективната вредност на позајмиците со варијабилна каматна стапка е приближна на евидентираната вредност поради прилагодувањата на каматните стапки за специфични финансиски обврски кон пазарните каматни стапки за слични инструменти.

4 **Значајни сметководствени проценки**

При примената на сметководствените политики на Друштвото, опишани во Белешка 2 од Раководството на Друштвото се бара да врши проценки и прави претпоставки за евидентирани износи на средствата и обврските кои не се јасно воочливи од други извори. Проценките и придружните претпоставки се засноваат на минати искуства и други фактори, за кои се смета дека се релевантни. При тоа, фактичките резултати може да отстапуваат од таквите проценки.

Проценките и главните претпоставки се проверуваат тековно. Ревидираните сметководствени проценки се признаваат во периодот во кој истите се ревидирани доколку таквото ревидирање влијае само за или во тој период, како и за идни периоди, доколку ревидирањата влијаат за тековниот и идните периоди.

Несигурност во проценките

Оштетување на нефинансиски средства

При проценка на исправката на вредноста, Раководството го проценува надоместливиот износ на секое средство или групи кои генерираат готовина врз основа на очекуваните идни парични текови и примена на каматна стапка за нивно дисконтирање. Овие претпоставки, Друштвото ги проверува на годишно ниво. Несигурноста за проценка се однесува на претпоставки за идните резултати од работењето и утврдување на соодветна стапка за дисконтирање. Раководството на Компанијата го зеде во предвид целокупното влијание на КОВИД-19 и глобална политичка – економска и енергетска криза при проценка на исправката на вредноста и смета дека нема ефект врз исправката на вредноста на средствата.

Оштетување на финансиски средства

Оштетување на побарувања од купувачи и останати побарувања

Друштвото пресметува оштетување на побарувања од купувачи и останати побарувања врз основа на проценети загуби што резултираат од неможноста на купувачите да ги извршат бараните плаќања. Проценката се базира на старосната структура на побарувањата од купувачи и отпишувањата во минатото, кредитоспособноста на купувачите и промените во условите за плаќање на купувачите, кога се евалуира адекватноста на загубата поради оштетување за спорните побарувања. Тука се вклучени претпоставки за однесувањето на купувачите во иднина и резултиракката наплата во иднина. Ако се влошува финансиската состојба на купувачите, реалното отпишување на тековно постоечките побарувања може да биде поголемо од очекуваното и може да го надмине нивото на досега признатите загуби поради оштетување. Во текот на 2024 година не се направени промени во претходно користените претпоставки.

Корисниот век на средствата кои се амортизираат

Раководството врши проверка на корисниот век на средствата кои се амортизираат на секој датум на известување. Раководството проценило дека корисниот век го претставува очекуваното користење на средството. Евидентирани износи се анализирани во Белешка 5 и 6. Сепак, фактичките резултати може да се разликуваат поради технолошката застареност.

Залихи

Залихите се вреднувани по пониската помеѓу набавната и нето реализационата вредност. При процената на нето реализационата вредност, клучни претпоставки кои ги користи Друштвото се проценетите трошоци за продажба и очекуваната продажна цена. Овие претпоставки, Друштвото ги проверува на годишно ниво. Друштвото ги зема предвид најобјективните докази / податоци кои се на располагање во периодот кога се правени проценките.

Резервирања

Резервирањата се проверуваат на секој датум на Извештајот за финансиската состојба и се коригираат со цел да се рефлектира најдобрата тековна проценка. Кога ефектот на времената вредност на парите е материјален, износот на резервирањето претставува сегашна вредност на трошоците кои се очекува да се појават за подмирување на обврската. Во текот на 2024 година не се направени промени во претходно користените претпоставки.

5 Недвижности, постројки и опрема

	Земјиште и згради	Машини и опрема	Инвестиции во тек	Вкупно
На 01 јануари 2023				
Набавна вредност	449,065	1,840,108	21,231	2,310,404
Исправка на вредноста и оштетување	(207,884)	(1,218,408)	-	(1,426,292)
Нето евидентирана вредност	241,181	621,700	21,231	884,112
Година што завршува на 31 декември 2023				
Почетна нето евидентирана вредност	241,181	621,700	21,231	884,112
Набавки, нето од трансфери од инв. во тек	3,814	160,712	(20,983)	143,543
Отуѓувања, нето	-	(81)	-	(81)
(Депрецијација) за годината	(11,697)	(113,331)	-	(125,028)
Крајна нето евидентирана вредност	233,298	669,000	248	902,546
На 31 декември 2023 / 01 јануари 2024				
Набавна вредност	452,879	1,999,635	248	2,452,762
Исправка на вредноста и оштетување	(219,581)	(1,330,635)	-	(1,550,216)
Нето евидентирана вредност	233,298	669,000	248	902,546
Година што завршува на 31 декември 2024				
Почетна нето евидентирана вредност	233,298	669,000	248	902,546
Набавки, нето од трансфери од инв. во тек	114,946	26,342	47,788	189,076
Отуѓувања, нето	(12)	(31,437)	-	(31,449)
(Депрецијација) за годината	(11,828)	(114,711)	-	(126,531)
Крајна нето евидентирана вредност	336,404	549,194	48,036	933,634
На 31 декември 2024				
Набавна вредност	567,601	1,811,534	48,036	2,427,171
Исправка на вредноста и оштетување	(231,197)	(1,262,340)	-	(1,493,537)
Нето евидентирана вредност	336,404	549,194	48,036	933,634

Отуѓувања

Во текот на 2024 година, Друштвото расходува и продаде транспортни средства, опрема, мебел и компјутерски хардвер чија нето евидентирана вредност изнесува 31,449 илјади денари (2023: 81 илјади денари). Продажната вредност на продадената опрема изнесува 31,948 илјади денари (2023: 129 илјади денари). Остварена е добивка од овие трансакции во износ од 654 илјади денари (2023: 129 илјади денари), која е вклучена во останати деловни приходи (види Белешка 20).

Инвестиции во тек

На 31 декември 2024 година, инвестициите во тек во износ од 48,036 илјади денари се однесуваат на трошоците за инсталирање на четирите нови фотоволтаични центри (2023: 248 илјади денари, се однесуваат на трошоците за реновирање во рамките на фабриката и набавка на една потопна пумпа за во фабриката).

Залог врз недвижностите, постројките и опремата

Со состојба на ден 31 декември 2024, Друштвото има дадено заложни права - хипотеки врз дел од своите недвижности. На датумот на известување, нето евидентираната вредност на овие средства изнесува 95,540 илјади денари (2023: 102,677 илјади денари), додека нивната проценета вредност изнесува 237,491 илјади денари (2023: 237,491 илјади денари) (види Белешка 27).

Недвижности, постројки и опрема (продолжува)

Моторни возила под финансиски наем

Набавната вредност и исправката на вредноста на моторните возила набавени по пат на финансиски наем со состојба на 31 декември 2024 и 2023 година година е како што следи:

	2024	2023
Набавна вредност	4,159	4,159
Акумулирана амортизација	(1,300)	(260)
Нето евидентирана вредност	2,859	3,899

6 Нематеријални средства

	Софтвер	Трговски знаци	Средства за истраж. и развој	Немат. сред. во подготовка	Вкупно
На 1 јануари 2023					
Набавна вредност	17,617	16,736	202,008	960	237,321
Исправка на вредноста	(15,505)	(12,673)	(138,966)	-	(167,144)
Нето евидентирана вредност	2,112	4,063	63,042	960	70,177
Година што завршува на 31 декември 2023					
Почетна нето евидент.вредност	2,112	4,063	63,042	960	70,177
Набавки, нето од преноси од инвестиции во тек	-	2,846	527	(663)	2,710
(Амортизација) за годината	(1,364)	(1,642)	(11,497)	-	(14,503)
Нето евидентирана вредност	748	5,267	52,072	297	58,384
На 31 декември 2023 / 1 јануари 2024					
Набавна вредност	17,617	19,582	202,535	297	240,031
Исправка на вредноста	(16,869)	(14,315)	(150,463)	-	(181,647)
Нето евидентирана вредност	748	5,267	52,072	297	58,384
Година што завршува на 31 декември 2024					
Почетна нето евидент.вредност	748	5,267	52,072	297	58,384
Набавки, нето од преноси од инвестиции во тек	327	158	608	54,128	55,221
Отуѓувања, нето	(5)	-	-	-	(5)
(Амортизација) за годината	(547)	(987)	(11,636)	-	(13,170)
Нето евидентирана вредност	523	4,438	41,044	54,425	100,430
На 31 декември 2024					
Набавна вредност	17,119	19,740	203,141	54,425	294,425
Исправка на вредноста	(16,596)	(15,302)	(162,097)	-	(193,995)
Нето евидентирана вредност	523	4,438	41,044	54,425	100,430

Средства за истражување и развој

Со состојба на 31 декември 2024 година, салдото на средствата за истражување и развој во износ од 41,044 илјади денари (2023: 52,072 илјади денари) вклучува трошоци за отварање на нови рудни подрачја со преостанат период на амортизација од 6 години.

Нематеријални средства (продолжува)

Нематеријални средства во подготовка

Со состојба на 31 декември 2024 година, салдото на нематеријалните средства во подготовка изнесува 54,425 илјади денари (2023: 297 илјади денари) и се однесува на проекти за четирите нови фотоволтаични центри.

Алокација на трошокот за депрецијација и амортизација

Од вкупната амортизација и депрецијација за годината што заврши на 31 декември 2024 во износ од 139,709 илјади денари (2023: 139,531 илјади денари) обелоденето во Белешката 23, износот од 134,206 илјади денари (2023: 133,464 илјади денари) е алоциран во цена на чинење на продажбата, додека преостанатите 5,503 илјади денари (2023: 6,067 илјади денари) - во административни и продажни трошоци (види Белешка 18).

7 Финансиски инструменти по категории

Евидентираниите вредности на финансиските средства и обврски на Друштвото признаени на датумот на Извештајот за финансиска состојба за објавените периоди можат исто така да бидат категоризирани на следниов начин:

	2024	2023
Средства		
Кредити и побарувања		
Побарувања од купувачи и останати побарувања	548,784	614,255
Финансиски побарувања	240,447	186,854
Парични средства и еквиваленти	270,442	187,020
	1,059,673	988,129
Обврски		
Останатите финансиски обврски по амортизирана набавна вредност		
Обврски за лизинг	2,517	3,447
Обврски кон добавувачи и останати обврски	80,833	76,709
	83,350	80,156

8 Залихи

	2024	2023
Производство во тек	106,596	161,241
Готови производи	104,356	85,661
Резервни делови	48,428	48,253
Суровини	16,421	17,289
Трговски стоки	4,518	4,518
Останато	1,335	267
	281,654	317,229

Во текот на 2024 година, Друштвото призна трошок за растур, расипување и крш во износ од 7,493 илјади денари (2023: 4,863 илјади денари) и кусоци во износ од 801 илјади денари (2023: 798 илјади денари) вклучен во административни и продажни трошоци (види Белешка 18 и 23).

Понатаму, во текот на 2024 година, Друштвото изврши проценка на нето реализационата вредност на залихите врз основа на што ја намали нивната вредност во вкупен износ од 10,702 илјади денари (2023: 30,977 илјади денари). Нето износ од 10,637 илјади денари (2023: 20,265 илјади денари), намален за приходи од исправка на вредноста на претходно отпишани залихи во износ од 65 илјади денари (2023: 10,712 илјади денари) се признаени во рамките на административни и продажни трошоци (види Белешка 18 и 23).

Залихи (продолжува)

Во текот на 2024 година, Друштвото изврши проценка на нето реализационата вредност на резервните делови и материјалите врз основа на што ја намали нивната вредност во вкупен износ од 872 илјади денари (според проценка во 2023: 5,213 илјади денари). Нето износот од 150 илјади денари (2023: 5,213 илјади денари), намален за приходи од исправка на вредноста на претходно отпишани залихи во износ од 722 илјади денари (2023: 0 денари), признаени во административни и продажни трошоци (види Белешки 18 и 23).

Трошокот на залихите на суровините, материјалите, резервните делови и останатите залихи, вклучен во цената на чинење на продажбата за годината што заврши на 31 декември 2024 изнесува 239,830 илјади денари (2023: 244,545 илјади денари).

9 Побарувања од купувачи и останати побарувања

	2024	2023
Побарувања од купувачи		
Домашни купувачи	2,495	1,598
Странски купувачи	414,649	392,337
Побарувања од поврзани субјекти (види Белешка 24)	133,743	222,795
	550,887	616,730
Намалено за: резервирања за оштетување	(4,251)	(4,259)
	546,636	612,471
Останати побарувања		
Однапред платен ДДВ	18,717	13,023
Одложени трошоци	4,149	2,115
Аванси на добавувачи	29,776	2,062
Останати тековни побарувања	2,148	1,784
	54,790	18,984
Побарувања од купувачи и останати побарувања	601,426	631,455

Кредитниот квалитет на портфолиото на побарувањата од купувачите и авансите кон добавувачите на Друштвото на датумите на известување е како што следи:

	Недоспеани и неоштетени	Доспеани но неоштетени	Оштетени	Вкупно
31 декември 2024				
Набавна вредност	505,900	40,736	4,251	550,887
Намалено за резервирање поради оштетување	-	-	(4,251)	(4,251)
	505,900	40,736	-	546,636
31 декември 2023				
Набавна вредност	408,988	203,483	4,259	616,730
Намалено за резервирање поради оштетување	-	-	(4,259)	(4,259)
	408,988	203,483	-	612,471

Старосната структура на доспеани но неоштетени побарувања од купувачите и аванси на добавувачи е како што следи:

	Домашни	Странски	Вкупно
31 декември 2024			
До 1 година	927	39,809	40,736
Над 1 година	-	-	-
	927	39,809	40,736
31 декември 2023			
До 1 година	79	192,604	192,683
Над 1 година	-	10,800	10,800
	79	203,404	203,483

Побарувања од купувачи и останати побарувања (продолжува)

Промените во сметката на резервирање поради оштетување на побарувањата од купувачите за годините коишто завршуваат на 31 декември 2024 и 2023 се како што следи:

	2024	2023
На 1 јануари	4,259	4,274
Отпис на оштетени претходно целосно резерирани побарувања	(7)	(1)
Ослободување на претходно резервирани побарувања (Бел. 20)	(1)	(16)
Тековен расход од оштетување на побарувања	-	1
Курсни разлики	-	1
На 31 декември	4,251	4,259

10 Финансиски побарувања

	2024	2023
Краткорочни девизни депозити во домашни банки	240,447	186,854
	240,447	186,854

11 Парични средства и еквиваленти

	2024	2023
Денарски и девизни сметки во домашни банки	270,434	187,005
Готовина во благајна	8	15
	270,442	187,020

12 Капитал

Акционерски капитал

	Број на акции	Номин.вред. (000 МКД)	Вкупно (000 МКД)
Одобрени, издадени и во целост платени обични акции со номинална вредност од 1 Евро по акција	4,686,858	285,761	285,761
На 31 декември 2024 и 2023	4,686,858	285,761	285,761

Структурата на акционерскиот капитал со состојба на 31 декември 2024 и 2023 година, е како што следи:

	Број на акции	Износ во евра	%
Stone Works Holdings Cooperatief U.A. Netherlands	4,182,888	4,182,888	89.25
Piraeus Bank S.A. ³	468,700	468,700	10.00
Останати – малцинско учество	35,270	35,270	0.75
	4,686,858	4,686,858	100.00

Сите издадени акции се целосно платени. Имателите на обичните акции имаат право на глас во Собранието на Друштвото, право на исплата на дел од добивката и право на исплата на дел од остатокот од ликвидационата односно стечајната маса на Друштвото.

³ Во својство на издавачот на сертификати ELPIS

Капитал (продолжува)

Резерви

	Законски, статутарни и останати резерви	Резерви за реинвестирана добивка	Ревалоризац- иони резерви	Вкупно
На 01 јануари 2024	291,145	589,611	75,209	955,965
Трансфер од резерви за реинвестирана добивка во акумулирана добивка	-	(82,818)	-	(82,818)
Трансфер од ревалоризациони резерви во акумулирана добивка	-	-	(3,406)	(3,406)
31 декември 2024	291,145	506,793	71,803	869,741
На 01 јануари 2023	283,965	650,286	75,209	1,009,460
Рекласификација	7,180	(7,180)	-	-
Трансфер во резерви за реинвестирана добивка од акумулирана добивка	-	185,000	-	185,000
Трансфер од резерви за реинвестирана добивка во акумулирана добивка	-	(238,436)	-	(238,436)
Даночно ослободување	-	(59)	-	(59)
31 декември 2023	291,145	589,611	75,209	955,965

Законски, статутарни и останати резерви

Законските и статутарните резерви, кои со состојба на 31 декември 2024 и 2023 изнесуваат 35,756 илјади денари, се создадени во текот на годините преку распределба на нето добивката по оданочување. Со одлука на Собранието на Друштвото, статутарните резерви можат да бидат претворени во основна главнина во полн износ, а законската резерва може да биде претворена во основна главнина само ако го надминува износот определен со закон.

Останатите резерви кои на 31 декември 2024 и 2023 изнесуваат 255,389 илјади денари, се создадени на 24 април 2017 година со одлука на Вонредно собрание на акционери број 02-2223/3, при што премиите за емитирани акции на Друштвото се пренесени во посебна резерва, која единствено може да се користи за зголемување на основната главнина на Друштвото.

Реинвестирана добивка

На 30 мај 2024 година, согласно Одлука на Годишно Собрание на акционери број 02-2250/5, дел од Реинвестираната добивка во износ од 47,588 илјади денари што не беше искористена во 2023 е пренесена во акумулирана добивка. Дополнително, дел од реинвестираната добивка во износ од 35,230 илјади денари, што се однесува на продажба на основни средства е пренесена во акумулирана добивка.

На 30 мај 2023 година, согласно Одлука на Годишно Собрание на акционери број 02-2325/5, дел од добивката на Друштвото за 2022 година во износ од 185,000 илјади денари беше распределена како Реинвестирана добивка и ќе биде искористена за финансирање на инвестиционата програма на Друштвото. Исто така, дел од Реинвестираната добивка во износ од 49,458 илјади денари што не беше искористена во 2022 е пренесена во акумулирана добивка. Дополнително, Друштвото префрли износ од 188,977 илјади денари од реинвестирана добивка во акумулирана добивка поради престанок на обврската за 5 години чување на инвестициските резерви од датумот на купување на средствата (од 2018 година).

Капитал (продолжува)

Ревалоризациони резерви

Ревалоризационите вишоци, кои со состојба на 31 декември 2024 изнесуваат 71,803 илјади денари (2023: 75,209 илјади денари) се иницијално создадени во текот на 2002 година, врз основа на извршена независна проценка на недвижностите, постројките и опремата на Друштвото. Последователните промени (префрлувања во нераспределена добивка) се однесуваат на делот на ревалоризационите резерви вклучени во продадените недвижности, постројки и опрема.

Дивиденди

На 30 мај 2024 година, согласно Одлука на Собрание на акционери број 02-2250/5, дел од добивката од 2023 година во износ од 807,076 илјади денари е распределена за исплата на дивиденди. Во периодот заклучно со 31 декември 2024 година Друштвото исплати дивиденди на своите акционери во вкупен нето износ од 798,260 илјади денари и 8,656 илјади денари данок на исплатени дивиденди.

На 11 декември 2023 година, согласно Одлука на Собрание на акционери број 02-5470/2, акумулираните добивки остварени до 31 декември 2022 година во износ од 1,170,261 илјади денари се распределени за исплата на дивиденди. Во периодот заклучно со 31 декември 2023 година Друштвото исплати дивиденди на своите акционери во вкупен нето износ од 1,170,013 илјади денари и 12,549 илјади денари данок на исплатени дивиденди.

13 Обврски за лизинг

	2024	2023
Обврски за финансиски лизинг	2,517	3,447
Намалено за тековна доспеаност	(915)	(919)
Долгорочни обврски за финансиски лизинг	1,602	2,528

14 Обврски кон добавувачи и останати обврски

	2024	2023
Обврски кон добавувачи		
Домашни добавувачи	29,631	23,227
Странски добавувачи	28,500	33,251
	58,131	56,478
Останати тековни обврски		
Обврски кон вработените и раководството	22,107	19,611
Пресметани одложени обврски	2,759	8,710
Обврски по дивиденди (нето од поврзани даноци)	533	517
Аванси од купувачи	463	1,065
Останато	62	103
	25,924	30,006
Вкупно обврски кон добавувачи и останати обврски	84,055	86,484

15 Обврски кон државни институции

	2024	2023
Надомест за концесија и други давачки (Бел.28)	6,397	5,679
Данок по задршка	402	392
Обврски за персонален данок	222	251
Обврски за ДДВ	69	-
	7,090	6,322

16 Приходи од продажба

	2024	2023
Домашен Пазар	16,697	8,763
Странски пазари:		
-Кина	1,564,639	1,602,599
-Грција	340,198	149,627
-Балкан	23,815	32,078
-Останати пазари	2,463	8,363
Вкупна продажба на странски пазари	1,931,115	1,792,667
Вкупно приходи од продажба	1,947,812	1,801,430

17 Цена на чинење на продажбата

	2024	2023
Залиха на готови производи и недовршено п/во на 1 јануари	246,902	250,930
Вкупно производство за годината завршена на 31 декември	681,672	656,249
Растур, расипување и крш (намалено за износот на ДДВ)	(6,350)	(4,121)
Расход од обезвреднување на залихи, нето (Белешка 8)	(10,637)	(20,265)
Расход од обезвреднување на застарени материјали и резервни делови (Белешка 8)	(150)	(5,213)
Останати корекции	(1,149)	(996)
Залиха на гот.произв.и недовршено п/во на 31 декември	(210,952)	(246,902)
	699,336	629,682

18 Административни и продажни трошоци

	2024		2023	
	Административни	Продажни	Административни	Продажни
Трошоци на вработени (Белешка 19)	34,516	9,915	37,769	9,059
Професионални консултантски услуги	7,778	-	7,459	-
Услуги	5,002	1,821	5,174	1,269
Амортизација и депрецијација (Белешка 5 и 6)	4,349	1,154	5,141	926
Маркетинг и промоции	2,266	179	12,332	167
Материјали, резервни делови и енергија	2,266	6,904	2,675	5,068
Даноци и останати надоместоци	1,502	166	1,352	133
Користи на вработените	411	-	2,601	-
Трошоци за оперативен наем	-	-	361	368
Транспорт на производи	-	120,976	-	117,329
Расход од обезвреднување на залихите (Белешка 8, 17, 23)	-	10,637	-	20,265
Растур, расипување и крш (Белешка 8, 23)	-	7,493	-	4,863
Кусоци (Белешка 8, 23)	-	801	-	798
Расход од обезвреднување на застарени материјали и резервни делови (Белешка 8)	-	150	-	5,213
Расход од оштетување и отпис на побарувања од купувачи (Белешка 23)	-	21	-	2
Нето евидентирана вредност на отпишана опрема (Белешка 5)	-	12	-	24
Останати трошоци и провизии	13,036	3,634	10,107	2,915
	71,126	163,863	84,971	168,399

19 Трошоци на вработени

	2024	2023
Нето плати	158,559	141,654
Персонален данок и задолжителни придонеси	81,210	72,490
Трошоци за деловни патувања	184	246
Останати надоместоци	35,819	30,726
	275,772	245,116

Од вкупните трошоци на вработените за годината која завршува на 31 декември 2024 износот од 231,341 илјади денари е алоциран во цена на чинење на продажбата (2023: 198,288 илјади денари), додека преостанатите 44,431 илјади денари (2023: 46,828 илјади денари) во административни и продажни трошоци (види Белешка 18).

20 Останати деловни приходи

	2024	2023
Приходи од префактурирање на транспорти трошоци и др. услуги	10,383	5,070
- минус: Трошоци поврзани со погоре наведените услуги	(9,298)	(4,646)
Приход од продажба на материјали	5,493	274
Отпис на обврски и вишоци по попис	740	195
Добивка од продадени недвижности, постројки и опрема (Бел. 5)	654	129
Приход од отпис на дивиденди	129	99
Приход од наплата на претходно резервирани побарувања (Бел. 9)	1	16
Приходи од наплата по судски одлуки	5	9
Останати приходи	1,184	86
	9,291	1,232

21 Финансиски приходи и расходи

	2024	2023
Финансиски приходи		
Приходи по камати	2,692	4,299
Позитивни курсни разлики	5,197	11,995
	7,889	16,294
Финансиски расходи		
Трошоци по камати	(173)	(57)
Банкарски провизии	(4,049)	(5,164)
Негативни курсни разлики	(6,202)	(13,140)
	(10,424)	(18,361)
Финансиски (расходи), нето	(2,535)	(2,067)

22 Данок на добивка

Усогласувањето на данокот од добивка со добивката според Извештајот за сеопфатната добивка за 2024 и 2023 е како што следи:

	2024	2023
Добивка пред оданочување	1,020,243	917,543
Неодбитни трошоци за даночни цели	44,398	44,688
Приходи кои не подлежат на данок	(6)	(137,433)
Основа за оданочување	1,064,635	824,798
Данок по стапка од 10%	106,464	82,480
Намалување	-	(8,170)
Даночен расход	106,464	74,310
Ефективна даночна стапка	10.44%	8.10%

23 Трошоци според нивната природа

	2024	2023
Трошоци за вработени (Бел. 19)	275,772	245,116
Енергија и вода	139,101	153,958
Амортизација и депрецијација (Бел. 5, 6)	139,709	139,531
Потрошени материјали, резервни делови и ситен инвентар	133,070	118,632
Транспорт на производи	120,976	117,329
Услуги	26,741	23,895
Расход од обезвреднување на залихи* (Бел. 8, 18)	10,637	20,265
Останати трошоци и провизии	16,669	13,020
Маркетинг и промоции	2,445	12,499
Даноци и останати надоместоци	9,390	8,429
Професионални консултантски услуги	7,778	7,459
Расход од обезвреднување на застарени материјали и резервни делови (Белешка 8)	150	5,213
Растур, расипување и крш (Белешка 8, 18)	7,493	4,863
Осигурување	4,801	2,863
Користи на вработените	411	2,601
Репрезентација	1,043	1,042
Кусоци (Белешка 8, 18)	801	798
Транспортни трошоци	1,333	745
Трошоци за оперативен наем (Белешка 27)	-	729
Нето евидентирана вредност на отпишана и продадена опрема (Бел. 5)	12	24
Расход од оштетување и отпис на побарувања (Бел.18)	21	2
	898,353	879,013
Промена на вредноста на залихите на готов производ и недовршен производство	35,972	4,039
	934,325	883,052

*Расходот од обезвреднување на залихи во износ од 10,637 илјади денари (2023: 20,265 илјади денари) е прикажан во нето износ од признаени расходи 10,702 илјади денари (2023: 30,977 илјади денари) (Белешка 8) и приходи од исправка на вредноста на претходно отпишани залихи во износ од 65 илјади денари (2023: 10,712 илјади денари) (види Белешка 8).

24 Трансакции со поврзани субјекти

Табелата во продолжение го прикажува обемот и салдата од трансакциите со поврзаните субјекти со состојба на и за годините што завршуваат на 31 декември 2024 и 2023:

31 декември 2024	Побарувања	Обврски	Приходи	Набавки
Stone Works Holding Cooperatief U.A Netherlands	-	-	-	-
Pavlidis Single Member S.A Marble- Granite Greece	133,743	-	382,589	8,305
Краткорочни надоместоци за раководството				21,514
	133,743	-	382,589	29,819
31 декември 2023				
Stone Works Holding Cooperatief U.A Netherlands	-	-	-	-
Pavlidis Single Member S.A Marble- Granite Greece	222,795	-	154,612	44,271
Краткорочни надоместоци за раководството				28,636
	222,795	-	154,612	72,907

25 Заработувачка по акција

Основната, воедно и разводнетата заработувачка по акција е пресметана по пат на делење на добивката која припаѓа на имателите на обични акции со пондерираниот просечен број на обични акции во оптек во текот на годината.

	2024	2023
Добивка расположлива на акционерите на Друштвото	913,779	843,233
Просечен пондериран број на обични акции (Бел 12)	4,686,858	4,686,858
Основна и разводнета заработувачка по акција (МКД по акција)	195.00	179.90

26 Неизвесни обврски

Гаранции

	2024	2023
Издадени гаранции од домашни банки	1,900	1,900
	1,900	1,900

Корисник на гаранцијата е Министерството за Економија како обезбедување за навремена отплата на превземени те обврски кон корисникот.

Судски спорови

Со состојба на 31 декември 2024 година, проценетата денарска противвредност на судските постапки покренати против Друштвото изнесува вкупно 42,710 илјади денари (2023: 30,710 илјади денари). Не се антиципирани материјално значајни обврски кои би произлегле од овие судски постапки, бидејќи професионалните правни совети покажуваат дека нема веројатност за појава на значителни загуби.

Даночни инспекции

Заклучно со 31 декември 2024 година Друштвото не е предмет на никакви даночни инспекции, вклучително и во текот на 2023 година.

За неревидираните даночни периоди, постои ризик од утврдување на дополнителни даноци и евентуални санкции доколку биде извршена таква даночна инспекција. Друштвото врши редовна проценка на потенцијалните обврски кои се очекува да произлезат од даночните инспекции од изминатите години. Раководството смета дека износите кои би можеле да се појават нема да имаат значаен ефект врз финансиските резултати и пресметаниот данок на добивка.

Врз основа на измените во Законот за данок на добивка во 2023 година, со состојба на 31 декември 2024 година, Друштвото има обврска да изготви и чува (10 години) Извештај за трансферни цени за 2024 година и истиот да го достави на барање на УЈП во рок од 15 дена од приемот на барањето кое УЈП може да го достави по истекот на 30 дена од рокот за поднесување на даночен биланс почнувајќи од 15 април 2025 година („Службен весник на РСМ бр. 199/2023“), согласно Правилникот за формата и содржината на Извештајот за трансферни цени, видовите методи за утврдување на цената на трансакцијата во согласност со принципот „дофат на рака“ и начинот на нивна примена („Службен весник на РСМ бр. 50/2019“). Друштвото изготви Извештај за трансферните цени за 2024 и 2023 година. Раководството на Друштвото оценува дека таквите износи што можат да се појават при даночни инспекции на извештајот за трансферни цени нема да имаат никаков материјален ефект врз финансиските извештаи и пријавените даноци.

27 Превземени обврски

Хипотеки

	2024	2023
Проценета вредност:		
Недвижности, постројки и опрема	181,961	181,961
Машини и опрема	55,530	55,530
	237,491	237,491

	2024	2023
Нето сегашна вредност:		
Недвижности, постројки и опрема	46,794	51,103
Машини и опрема	48,746	51,574
	95,540	102,677

28 Договори за концесија

Во текот на 2000 и 2001 година, Друштвото и Министерството за Економија на Република Северна Македонија потпишаа неколку договори за концесија за целите на истражување и експлоатација на локални наоѓалишта на ресурси за мермер. Согласно иницијалните одредби, Друштвото има добиено концесија за горенаведените активности за период од 30 години.

Во продолжение се дадени основните одредби од договорите за концесија согласно со кои Друштвото ги има следните обврски:

- Годишен надоместок за користење на локацијата за која е издадена концесијата во износ од 284 илјади денари и
- Надоместок за концесија на продадени количини на комерцијален мермер врз основа на Методологијата утврдена од Министерството за Економија на РСМ за:
 - блокови 5% од вредноста на материјалот утврден во износ од 23,4 илјади денари по метар кубен;
 - томболони 5% од вредноста на материјалот утврден на 11,7 илјади денари по метар кубен;
 - материјал различен од блокови и томболони, кршен или мелен 20 денари по тон.

29 Известување по оперативни сегменти

На 31 декември 2024 и 2023 година, Друштвото е организирано во следниве деловни сегменти:

- рудник;
- фабрика
- фотоволтаични центри.

Резултатите од работењето по сегменти за годините што завршуваат на 31 декември 2024 и 2023 се како што следат:

	Рудник	Фабрика	Фотоволтаични центри	Вкупно
Година што завршува на 31 декември 2024				
Продажба	1,887,599	57,614	2,599	1,947,812
Добивка/Загуба од редовно работење	1,041,597	(21,107)	2,288	1,022,778
Финансиски резултат, нето				(2,535)
Добивка пред оданочување				1,020,243
Данок од добивка				(106,464)
Добивка за годината				913,779
Останата сеопфатна добивка				-
Вкупна сеопфатна добивка за годината				913,779
Година што завршува на 31 декември 2023				
Продажба	1,749,795	51,328	307	1,801,430
Добивка/Загуба од редовно работење	920,106	(758)	262	919,610
Финансиски резултат, нето				(2,067)
Добивка пред оданочување				917,543
Данок од добивка				(74,310)
Добивка за годината				843,233
Останата сеопфатна добивка				-
Вкупна сеопфатна добивка за годината				843,233

Сегментните средства и обврски на 31 декември 2024 и 2023 година се како што следи:

	Рудник	Фабрика	Фотоволтаични центри	Вкупно
31 декември 2024				
Вкупно средства	1,734,991	434,013	259,029	2,428,033
Обврски	128,433	3,920	178	132,531
Инвестиции	23,019	895	220,383	244,297
31 декември 2023				
Вкупно средства	1,793,065	456,370	39,482	2,288,917
Обврски	93,494	2,742	17	96,253
Инвестиции	106,061	922	39,270	146,253

Продажбата по географски региони е како што следи:

	2024	2023
Македонија	16,697	8,763
Кина	1,564,639	1,602,599
Грција	340,198	149,627
Земји од Балкан	23,815	32,078
Останати	2,463	8,363
	1,947,812	1,801,430

Во текот на 2024 година, Друштвото оствари приходи во износ од 971,273 илјади денари или 49.86% (2023: 553,264 илјади денари или 30.71%) од три поединечни купувачи (два од Кина и еден од Грција) кои секој поединечно изнесува повеќе од 10% од вкупните приходи (2023: два поединечни купувачи (двата од Кина) кои секој поединечно изнесува повеќе од 10% од вкупните приходи).

30 Настани по датумот на известување

Со примена од 01 јануари 2025, во Службен весник бр.268 од 25 декември 2024 година беше објавен новиот Тарифник за утврдување на висината на надоместоците за издавање на дозволи и концесии за вршење на детални геолошки истражување и концесии за експлоатација на минерални сировини. Согласно измените, за експлоатација на мермер, концесионерот плаќа надомест 5% од приходот остварен од продадената мермерна сировина во било кој облик и форма. Исто така, зголемен е и износот на концесискиот надометок заради користење на просторот односно површината на која е доделена концесијата за експлоатација на мермер од досегашните 130.000,00 ден/км² на 400.000,00 ден/км².

Прилози

Прилог 1 - Годишна сметка со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2024

Прилог 2 - Годишен извештај за работењето со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2024

© 2024 Грант Торнтон ДОО. Сите права се задржани..

'Grant Thornton' се однесува на брендот под кој фирмите членки на Grant Thornton обезбедуваат услуги на уверување, даночни и консултантски услуги на своите клиенти и/или се однесува на една или повеќе фирми членки во смисла на соодветниот контекст. Grant Thornton International Ltd (GTIL) и фирмите членки не се во партнерство на светско ниво. GTIL и секоја фирма членка на GTIL претставува посебен правен субјект. Услугите се обезбедуваат од страна на самите фирми членки. GTIL не обезбедува услуги на клиентите. GTIL и нејзините фирми членки не се агенти на, и не се обврзани едни кон други и не се одговорни за дејствијата или пропустите на други фирми членки.